

THE TYPOLOGY OF COMOARA DENOMINATIONS IN THE TOPONYMY FROM OLTENIA AND MUNTENIA

Iustina Burci

Scientific Researcher II, PhD, "C.S. Nicolăescu-Plopșor" Research Center of the
Romanian Academy, Craiova

Abstract: The names of places, registered in any region, are complexly related, through a reciprocal conditioning, to the geography and history of the specific area; they are dependent, in the same time, on the way people perceive the environment, on the way they projected their own experiences on the geographic objects (as in the case of the direct creators or witnesses of a certain name), and also on the fact that they try to explain, post factum, certain denominations. From the category of the toponyms whose emerging is positioned closely between the truth and the legend, we are to analyse, in the present work, those that refer to an element that stirred the imagination of many people along the time: Comoara – the treasure. Based on the information that already exists in Oltenia and Muntenia, we have analysed these denominations from the typological point of view, along with their frequency, in the two regions.

Keywords: toponymy, treasure, legend, structure, frequency

Iorgu Iordan afirma că toponimia poate fi considerată „istoria nescrisă a unui popor, o adevărată arhivă, unde se păstrează amintirea atâtor evenimente, întâmplări și fapte mai mult ori mai puțin vechi sau importante, care s-au petrecut de-a lungul timpurilor și au impresionat într-un chip oarecare sufletul popular”¹.

Unul dintre elementele care au impresionat și înflăcărat în mod constant imaginația umană, cu urmări (și) în plan toponimic, a fost cel legat de existența unor comori ascunse pe teritoriul sau în proximitatea unor sate românești. Puține sunt comunitățile în al căror folclor local nu figurează legende despre comori; o mare parte dintre acestea sunt plasate sub semnul miticului și al magicului, în timp ce „multe altele sunt adevărate, căci se mai ivesc și astăzi”². Existența lor se află, așadar, la mijlocul drumului dintre fabulos și real, iar în acest ultim spațiu, căutătorii de comori sunt animați, de regulă, de dorința concretă de schimbare bruscă și radicală a condiției materiale.

Comorile³ au fost ascunse de către persoane cu statut social diferit, în împrejurări și în locuri dintre cele mai diferite.

¹ Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963, p. 2.

² Tudor Pamfile, *Mitologie românească*, ediție îngrijită și prefațată de Iordan Datcu, București, Editura Grai și Suflet, 2000, p. 287.

³ Bune – lăsate să le „găsească al cui va fi norocul” sau rele – îngropate de oameni răi ori zgârciți, care, nedorind să le lase nimănui, „mai bine îi îngropau în pământ (banii-n.n.) și îi afuriseau” (Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 294).

Astfel, de o parte se situează jefuitorii – persoane (sau grupuri de persoane) aflate, în general, la limita societății sau chiar în afara ei: hoți, haiduci, bandiți, tâlhari – care, după ce prădau, ascundeau adesea banii sau obiectele furate în locuri numai de ei știute: „În Plaiul Cloșani, din Mehedinți, se spune că un haiduc pe nume Lupșa Fara ar fi ascuns mai multe comori. Haiducul, care ar fi trăit pe la jumătatea secolului al XVIII-lea, jefuia boieri, greci și turci, ascunzând banii în scorburi și peșteri. Ucis de turcii din Ada Kaleh, Fara n-a mai apucat să se bucure de bani, iar ascunzătorile comorilor sale au rămas necunoscute”⁴. Rădăcinile fenomenului coboară adânc în istorie, până în perioada „...dacică sau medievală. De multe ori erau atacate caravanele și convoaiele care duceau haraciul, tributul sau prada la Roma, Stambul, Buda sau Viena”⁵.

De cealaltă parte se află jefuiții – „oameni bogați, boieri, hangii, cârciumari, dregători care, de frica tâlharilor, mai ascundeau din avere pe ici-colo, pe te miri unde. Multe dintre acele ascunzători sunt și astăzi neatînse”⁶: „... în comuna Stejari, în Gorj, aurul joacă noaptea lângă un copac. Aici se spune că un boier pe nume Aurică Dădulescu a îngropat un cazan cu bani de aur, sădind acolo un scoruș, pentru a-și aduce aminte locul ascunzătorii”⁷. Indiferent dacă erau bogați ori mai puțin înstăriți, cu toții și-au ascuns, de-a lungul vremii, multul sau puținul, de teamă ca agoniseala lor „să nu încapă cu sila în mână străină”⁸: turci, tătari, muscali etc.

Alteori, nu au existat nici jefuiți, nici jefuitori, ci doar situații care au necesitat punerea la adăpost a bogățiilor: oamenii simpli – „... de frica cheltuielii, ori în așteptarea unei folosințe de mai târziu, cum ar fi comăndarea trecerii la viața de veci”⁹, cei avuți, din diverse alte motive – în comuna Padeș, de exemplu, se crede că domnitorul Tudor Vladimirescu ar fi ascuns, înainte de începerea revoluției pe care a condus-o, o comoară¹⁰. Un alt revoluționar, prințul sârb Milos Obrenovici, a tănuț în munții care străjuiesc Defileul Dunării, atunci când a trecut fluviul, o comoară formată dintr-o cantitate foarte mare de aur, arme și provizii¹¹.

În ceea ce privește locurile alese drept ascunzători, acestea sunt destul de variate, adesea în legătură directă cu ingeniozitatea oamenilor: în vatra focului, sub pat, sub pragul ușii, în grajd sub iesle, în dosul casei, în inima carului, în pereții bisericilor¹² etc. De cele mai multe ori însă,

⁴ <http://jurnalul.ro/editie-de-colectie/povestea-aurului/despre-blesteme-si-comori-ascunse-520119.html> - site accesat la data de 15.04.2018.

⁵ <https://detech-metaldetectors.ro/articole/comorile-romaniei-inca-nedescoperite-legende-si-controverse-trecut-si-actualitate-aur-si-argint/>

⁶ *Ibidem*.

⁷ Vezi nota 4.

⁸ Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 290.

⁹ *Ibidem*. De asemenea, printre motive se află „răsmirițele, vrăjbele, când lumea trebuie să se pună la adăpost în grabă” (p. 291).

¹⁰ Vezi nota 4.

¹¹ Vezi nota 5.

¹² Tudor Pamfile, *op. cit.*, pp. 287-288; vezi și Simion Fl. Marian, *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, vol. III, *Cincizecimea*, Academia Română, Institutul de arte grafice Carol Göbl, București, 1901, p. 250. Obiceiul de a ascunde ceea ce prisosește s-a manifestat la nivelul conștiinței umane universale. Spațiul latin și cel germanic, de pildă, au în comun multe credințe despre existența comorilor și a păzitorilor lor (vezi Tudor Pamfile, *op. cit.*, pp. 335-337). În ceea ce privește locurile în care erau tănuțite, se merge tot pe ideea ascunderii acolo unde să nu atragă atenția celorlalți. Din spațiul grecesc, de această dată, vine următorul exemplu: „Grecii din Fanar, care cunoșteau bine drumul, își scoaseră aurul de prin beciuri, din temeliiile caselor, de sub grămezile de vechituri și din gunoaiele care acopereau cartierul, încercând să-l convingă pe sultan să le dea tronul Bucureștiului pentru o perioadă cât de scurtă” (Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot*, Iași, Editura Polirom, p. 6).

comorile își află „adăpost” în spații mai greu accesibile din afara perimetrului locuit: lacuri, păduri, peșteri, răspântii etc. sau, pur și simplu, în pământ, căci „majoritatea locurilor numite astfel (*Comoara* – n.n.) sunt ridicături de pământ, ceea ce corespunde, în general, superstițiilor populare despre condițiile de apariție a acestui fenomen”¹³. Alteori, „în ruinele cetăților vechi au fost găsite monezi sau obiecte de podoabă, ceramică etc., adevărate «comori», mai mult sau mai puțin de preț. Oamenii le-au zis locurilor *La Comoară*, *Comoara Bătrână*, *Comorăște* etc. Misterul acestor locuri s-a destrămat îndată ce pe locurile numite astfel au fost descoperite urmele unor așezări vechi, alteori resurse de bogății metalifere, comori veritabile ascunse atâta vreme, despre care poporul a avut cândva cunoștință, dovadă fiind chiar numele locurilor”¹⁴.

În cazul averilor ascunse în pământ, dacă nu erau lăsate „la noroc”¹⁵, să le găsească persoanele cărora le erau destinate, atunci erau încredințate, spre pază, unor ființe cu puteri oculte și răufăcătoare¹⁶ (*Diavolul*¹⁷, *Știma Banilor*, *Duhul Banilor*, *Zmeul*¹⁸), „care vor să ispitească pe oamenii slabi de fire și lacomi de bani nemunciți. Semnul exterior al prezenței unei comori este flacăra roșie care se arată în timpul nopții, iar efectele ei asupra celui ce se lasă tentat se manifestă printr-un zbucium sufletesc extraordinar, precum și prin nenorocirile care-l lovesc mai devreme sau mai târziu”¹⁹.

Urme ale existenței comorilor, fie ele reale sau nu, regăsim și în toponimie, în special în denumirile unor locuri minore²⁰ din perimetrul sau din afara așezărilor rurale. Această categorie de microtoponime va fi analizată în paginile lucrării noastre; arealul investigat este stabilit la cele două regiuni din sudul țării: Oltenia și Muntenia, dicționarele²¹ toponimice realizate pentru zonele menționate furnizându-ne materialul necesar investigației. Pe baza acestuia am constatat, pentru început, că cele mai multe nume de locuri au luat naștere prin transferul apelativelor *comoară* și *comoriște* („loc unde s-a găsit sau se află îngropată o comoară”²²) în toponimie, denumirile omonime, *Comoara* și *Comoriștea*, înregistrând și cel mai ridicat număr de apariții:

¹³ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 246; vezi și Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 327 – „Avem destule mărturii că s-au săpat totdeauna comori. Atâtea movili vechi, semne de hotar au fost mai târziu scociorâte, spre a se vedea dacă nu cumva ascund vreo comoară; ele se întâlnesc mai târziu ca *movilisăpate* sau *movili găunoase*”.

¹⁴ Vasile Ioniță, *Nume de locuri din Banat*, Timișoara, Editura Facla, 1982, p. 83.

¹⁵ Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 295. Punerea sub pază ori sub blestem reprezintă un loc comun în istoria universală a comorilor: „...fie că este vorba despre «blestemul faraonilor», «răzbunarea» regilor incași sau puterea magică a amuletelor de jad care păzesc liniștea vechilor morminte ale împăraților chinezi, peste tot în lume există superstiția că bogățiile încredințate spre păstrare pământului sunt păzite de o autoritate transcendentă” (<http://hartacomorii.blogspot.ro/2010/09/blestemul-aurului-si-fascinatia.html> – site accesat la data de 18.04.2018).

¹⁶ Există și cazuri în care acestea se îngrijesc ca averea să ajungă la cel căruia îi este destinată (vezi Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 312).

¹⁷ De unde și unul dintre supranumele acestuia: *Cel-de-pe-Comoară*.

¹⁸ Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 299.

¹⁹ Iorgu Iordan, *op. cit.*, p. 246.

²⁰ Au în componența denumirii lor cuvântul *comoară* următoarele tipuri de morfonime: coaste de deal, coline, dealuri, depresuni, drumuri, izlazuri, locuri, măguri, movile, muchii de deal, munți, pajiști, păduri, pășuni, pârauri, piscuri, platouri, poieni, șesuri, văi, vâlcele. Mai puțin frecvent decât în cazurile mai sus menționate, el apare în numele unor sate și părți de sate.

²¹ *Dicționarul toponimic al României. Oltenia* – DTRO (coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan), vol. 1 (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.; *Dicționarul toponimic al României. Muntenia* – DTRM (coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu), București, Editura Academiei Române, vol. 1 (A-B), 2005 și urm.

²² Gh. Bolocan, Elena Șodolescu Silvestru, Iustina Burci, Ion Toma, *Dicționarul entopic al limbii române*, vol. 1 (A-M), Craiova, Editura Universitaria, 2009, p.146.

Comoara [vale c. Vârloveni c. Cotmeana, pădure s. Bărănești c. Uda, s. Vârșeni c. Vedea-AG, movilă s.c. Surdila-Găiseanca, s. Cazasu c. Tudor Vladimirescu-BR, colină s. Bălănești, Fața lui Nan c. Cozieni, loc s.c. Murgești-BZ, deal s. Gârlești c. Ghercești, loc s. Mosna c. Brabova, s. Izvoru Rece c. Cernele, măgură s. Secui c. Teasc, șes s. Mosna c. Brabova-DJ, deal, pădure s. Pârâu de Vale c. Godinești, pârâu s.c. Godinești, parte de sat s. Seciurile c. Roșia de Amaradia, loc s. Ceauru c. Bălești, s. Pârâu c. Brănești, s. Bumbesti-Jiu s. Lăzărești c. Bumbesti-Jiu, s. Pârâu-Vale c. Godinești, s. Sitești or. Novaci, s.c. Tismana, s. Cărbunești-Sat or Târgu Cărbunești, or. Țicleni, drum s. Cărbunești-Sat or. Târgu Cărbunești, pajiște s. Ștefănești or. Târgu-Cărbunești, poiană s.c. Turburea-GJ, pădure s. Ciofliceni s. Tâncăbești c. Snagov-IF, pichet de graniță pe Dunăre în fosta plasă Blahnița, parte de sat s.c. Malovăț-MH, loc s. Chilii or. Dobrun, s.c. Morunglav, sat lângă s.c. Morunglav, vale s. Poiana Mare c. Morunglav, pășune, vâlcea s. Strejeștii de Sus c. Strejești, pârâu s.c. Grojdibodu, s. Potelu c. Ianca, s. Schitu din Deal s. Schitu din Vale c. Pleșoiu, s. Comănița c. Teslui, vale s. Stânculeasa c. Vitomirești, uliță s.c. Vulturești-OT, loc s.c. Jugureni-PH, sat, pădure c. Drăgănești Vlașca, loc s.c. Mavrodin-TR, deal s.c. Mateiești, s.c. Măldărești, loc s. Băiașu c. Perișani-VL];

*Comoriștea*²³ [măgură s. Stolojani c. Bălești-GJ, deal s. Bălăcești c. Bolboși, deal s.c. Glogova, (*Comorâște*) deal s. Horăști or. Motru, loc s. Paltinu c. Negomir, deal, poiană s. Purcaru s. Săulești c. Săulești-GJ, deal s.c. Cireșu, s.c. Podeni, s. Imoasa c. Corcova, s. Dunărea Mică c. Devesel, s. Bobaița c. Malovăț, s.c. Obârșia Cloșani, s. Cervenita c. Prunișor, s. Satu Mare c. Stângăceaua, s. Valea Copcii c. Șimian, pădure s. Schitu Topolniței c. Izvoru Bârzii, ogaș or. Baia de Aramă, s.c. Obârșia Cloșani, platou, poiană or. Strehaia, pășune s. Ciochiuța or. Strehaia, loc s. Erghevița c. Șimian-MH];

Toponimele *Comoara*, în varianta lor prepozițională, înregistrează, de asemenea, frecvențe mai mari în comparație cu celelalte denumiri din aceeași categorie.

La Comoară [loc s. Dulbanu c. Amaru, s. Rătești c. Berca, s.c. Blăjani, s. Potoceni c. Mărăcineni, s.c. Tisău, s.c. Țintelești-BZ, s.c. Bezdead, s. Picior de Munte c. Dragodana, s. Bunget c. Văcărești, s. Broșteni c. Vișina-DB, loc s. Gura Racului c. Bulzești, s.c. Gubaucea-DJ, s. Seciuri c. Roșia de Amaradia, s. Turburea de Jos c. Turburea-GJ, loc s.c. Ciorogârla-GR, loc s. Condeiești c. Bărcănești, s. Izvorani c. Ciolpani, s. Broșteni c. Ion Roată-IL, loc s.c. Periș-IF, s.c. Grădinari-OT, loc s.c. Ariceștii Zeletin, s.c. Bănești, or. Breaza, s. Parepa Rușani c. Colceag, s. Cosminele de Sus c. Cosminele, s.c. Jugureni, s.c. Lapoș, s.c. Vărbilău-PH, s.c. Didești, s. Beuca c. Drăceșanei, s. Orbeasca de Sus c. Orbeasca, s.c. Vedea-TR, s. Proieni or Brezoi, s. Obârșia c. Cernișoara-VL, loc s.c. Cotești-VR];

La Comori [loc s.c. Cislău, s. Curmătura c. Nehoiu-BZ, s. Valea Leurzii c. Buciumeni, s. Toculești c. Mănești, s.c. Morteni, s.c. Pietroșița, s.c. Potlogi-DB, loc s. Stoienești c. Modelu-IL, loc or. Breaza, s. Pietriceaua c. Brebu, or. Comarnic, s.c. Starchiojd, s.c. Talea-PH, loc or. Băile Olănești, s. Surdoi c. Perișoru-VL].

Ca denumiri *monomembre* au fost înregistrate și următoarele toponime:

Comoarele [munte s. Gureni c. Peștișani-GJ];

Comorași [parte de sat s. Cernelele c. Păușești-VL];

Comoraua [pădure s.c. Fântărești, vale s. Zărnești c. Lăpușata, (*Comorăua*) pârâu s. Zgubea c. Roșiile-VL];

²³ Variantele fonetice *Comorâște* și *Comorâștea* nu beneficiază, după cum se va vedea în continuare, de frecvențe notabile, din contră, ele au apărut punctiforme.

- Comorâște* [vâlcea s. Gornenți c. Podeni, s.c. Livezile-MH];
Comorâștea [deal s.c. Breznița de Ocol-MH];
Comorele [loc s. Grădiștea s. Linia s. Obislavu s. Valea Grădiștei c. Grădiștea-VL];
Comori [deal s. Socu c. Bărbătești, loc s. Preajba Mare m. Târgu Jiu-GJ, muchie de deal s. Teiușu c. Bunești, izlaz, parte de sat s. Robești c. Căineni-VL];
Comoricea (Comorâcea) [vâlcea s. Seculești c. Bulzești-DJ];
Comorile [pădure s. Păltiniș c. Gura Teghii-BZ, loc s. Săcuieni c. Gura Ocniței-DB, pisc s. Poienile c. Predeal Sărari-PH];
Comoriști [loc s.c. Turceni-GJ, deal s. Peri c. Husnicioara, coastă de deal s. Gornenți c. Podeni-MH];
Comoriștile (Comorâștile) [poiană s. Gheorghești c. Ponoarele, deal s.c. Schela Cladovei-MH];
Comorovca [cartier m. Brăila, parte de sat s.c. Dudești-BR];
Comoru [deal s. Becheni c. Roșia de Amaradia-GJ].
Spre deosebire de exemplele citate anterior, denumirile *plurimembre* câștigă din punctul de vedere al diversității structurale, dar pierd, în schimb, la nivelul numărului de apariții. Iată, în continuare, inventarul acestora:
Ciocu Comorii [s. Gilortu c. Brănești-GJ];
Coada Comorelii [s. Zărnești c. Lăpușata-VL];
Coada Comorii [s. Rățoia c. Bucșani, s. Priseaca m. Târgoviște-DB, s. Trufinești c. Potcoava-OT];
Comoara din Mlacă [movilă s.c. Jugureni-PH];
Comoara Jiteanu [loc s.c. Jugureni-PH];
Comoara lui Manciu [loc s.c. Pârscov-BZ];
Comoara Mancii [pădure s. Lunca Frumoasă, s. Valea Purcarului c. Pârscov-BZ];
Comoara Mare [loc s. Lungești c. Cozieni-BZ, deal s. Pârâu de Vale c. Godinești, pădure s. Godinești s. Pârâu de Vale c. Godinești-GJ, poiană, loc s. Corbu or. Brezoi-VL, pădure s. Corbu s. Proieni or. Brezoi-VL];
Comoara Mică [loc s. Lungești c. Cozieni-BZ, deal, plantație de pomi s. Pârâu de Vale c. Godinești-GJ, pădure s. Proieni or. Brezoi-VL];
Comoara Mitranei [loc s.c. Piatra-TR];
Comoara Pelcii [pisc s.c. Izvoarele-OT];
Comoara Veche [loc s. Teiu c. Orodul-DJ];
Comoraua Mare [pădure s. Giuleștii de Sus c. Fântărești-VL];
Comoraua Mică [pădure s. Giuleștii de Sus c. Fântărești-VL];
Cracu Comorii [s.c. Fălcoi-OT];
Culmea Comorii [s. Socu c. Bărbătești, s. Pârâu de Vale c. Godinești-GJ];
Dealul Comorâștea [s. Miculești c. Slivilești-GJ, s. Imoasa c. Corcova, s. Cervenita c. Prunișor, s. Satu Mare c. Stângăceaua-MH];
Dealul Comorâștei [s. Boca c. Samarinești-GJ];
Dealul Comorii [s. Vârloveni c. Cotmeana, s. Suseni c. Bogați-AG, s. Curtișoara c. Bumbăști-Jiu-GJ];
Dosu Comorii [s.c. Priseaca-DB, s.c. Godinești-GJ, s. Rufinești c. Potcoava-OT];
Drumul Comorâcea [s.c. Seculești c. Bulzești-Dj];
Drumul Comorâștii [s. Cervenita c. Prunișor-MH];

Drumu Comorii [loc s. Bădulești c. Crângurile-DB, s.c. Păulești-PH, s.c. Botoroaga, s.c. Drăgănești-Vlașca-TR];
Drumu Comorilor [s. Coasta Mare c. Bunești-VL];
Drumu di la Comorâști [s. Cervenita c. Prunișor-MH];
Fântâna de la Comorâște [s. Vrancea c. Burila Mare-MH];
Fântâna din Comoară [s. Ștefănești or. Târgu Cărbunești-GJ];
Fața Comoara [s. Trufinești c. Potcoava-OT];
Fața Comorâștei [s. Călugăreni c. Padeș-GJ];
Fața Comorii [s.c. Vitomirești-OT];
Fața Comorilor [loc or. Bușteni-PH];
Gaura Comoarei [loc s. Mircești c. Tătulești-OT];
Gârla din Comoară [s. Ceauru c. Bălești-GJ];
Grindu Comorii [s. Smârdan c. Ciconești-CL];
Groapa Comorii [loc s.c. Ciofrângenii-AG, loc s. Cartojani c. Roata de Jos-GR];
Groapa cu Comoara [loc s.c. Berca-BZ, loc s. Cartojani c. Roata de Jos-GR];
Gruia Comorii [loc s. Călinești or. Brezoi-VL];
Izlazu Comorii [s. Pârâu de Vale c. Godinești-GJ];
În Comoara [s. Zărnești c. Lăpușata-VL];
În Comoară [s.c. Vulturești-OT];
În Comorele [s. Obislavu c. Grădiștea-VL];
În Comori [loc s.c. Mârșa-GR];
În Comoriște [loc s. Erghevița c. Șimian-MH];
În Vârf la Comori [s. Berevoiești or. Fieni-DB, s. Poiana c. Poiana Câmpina-PH];
La Comoara Dracilor [s. Românești c. Potlogi-DB];
La Comorâște [s. Cervenita c. Prunișor-MH];
Lacu Comorencii [s. Talpa Bâscoveni c. Talpa-TR];
Lacu Comorii [s. Nistorești c. Cozieni, s.c. Tisău-BZ];
Lacu de la Comoara Ciufești [s. Drăgănești c. Drăgănești-Vlașca-TR];
Măgura Comorii [s.c. Tisău-BZ, s. Homorâciu c. Izvoarele-PH, s.c. Nanov-TR];
Măgura cu Comoara [măgură c. Bistreț-DJ, or. Drăgășani-VL];
Movila Comorii [loc s. Caravaneți c. Călmățuiu-TR];
Pădurea Comorii [s. Stejaru c. Botoroaga, s. Comoara c. Drăgănești-Vlașca-TR];
Piscu Comorilor [loc s.c. Berca-BZ];
Plaiu Comorii [s.c. Tisău-BZ];
Puțu de la Comoară [c. Bănești-PH];
Râpa Comorii [s. Iedera de Sus c. Iedera, s. Ghirdoveni c. I.L. Caragiale-DB];
Șipotul cu Comori [loc or. Breaza-PH];

La o privire de ansamblu asupra tuturor numelor de locuri mai sus menționate, constatăm că acestea se încadrează în următorul tablou structural / morfosintactic:

A.1. Toponime simple: *Comoara, Comoarele, Comorași, Comoraua, Comorâște, Comorâștea, Comorele, Comori, Comoricea (Comorâcea), Comorile, Comoriștea, Comoriști, Comoriștile, Comorovca, Comoru.*

A.2. Toponime analitice, în care

a) de la hiperonimul *comoara* ia naștere un complex de hiponime prin atașarea unor substantive proprii, adjective și prepoziții, care expun la modul concret contextul motivațional

care le-a generat apariția: *Comoara din Mlacă, Comoara Jiteanu, Comoara lui Manciu, Comoara Manciuului, Comoara Mare, Comoara Mică, Comoraua Mitranei, Comoara Pelcii, Comoara Veche, Comoraua Mare, Comoraua Mică*; determinanții sunt, așadar:

- antroponimici (în cazurile nominativ sau genitiv sintetic și analitic): *Jiteanu, lui Manciu, Manciuului, Mitranei, Pelcii*;
- adjectivali: *Mare, Mică, Veche*;
- prepoziționali (cu acuzativul): *din Mlacă*.

b) nume de locuri în care apelativul *comoară* apare, de această dată, ca determinant, nu ca determinat, poziționându-se pe locul secund²⁴ în cadrul structurii toponimice: *Ciocu Comorii, Coada Comorelii, Coada Comorii, Cracu Comorii, Culmea Comorii, Dealu Comorâștea, Dealu Comoara, Dosu Comorii, Drumu Comorâcea, Drumu Comorilor, Drumu di la Comorâști, Fântâna di la Comorâște, Fântâna din Comoară, Fața Comoara, Fața Comorâștei, Fața Comorii, Fața Comorilor, Gaura Comoarei, Gârla din Comoară, Groapa cu Comoara, Gruiu Comorii, Izlazu Comorii, Izvoru Comorii, Lacu Comorii, Măgura Comorii, Măgura cu Comoara, Pădurea Comorii, Piscu Comorilor, Plaiu Comorii, Puțu de la Comoară, Râpa Comorii, Șipotul cu Comori* etc. În aceste situații, *Comoara* „îmbracă” următoarele forme sintactice:

- genitiv sintetic: *Comorii, Comorelii, Comorilor, Comorâștei, Comoarei*;
- nominativ: *Comorâștea, Comoara, Comorâcea*;
- acuzativ cu prepoziții simple și compuse: *di la Comorâști, di la Comorâște, din Comoară, cu Comoara, de la Comoară, cu Comori*.

A.3. Nume de locuri în care *Comoara* redevine elementul generic al construcției, dar în care prepozițiile, ante plasate, potențază caracterul de reper al toponimelor: *În Comoară, În Comorele, În Comori, În Comoriște, La Comoară, La Comorâște, La Comori, La Comoara Dracilor*. Într-un singur caz, *În Vârf la Comori*, avem de-a face cu alăturarea a două structuri prepoziționale, iar în altul, *Lacu de la Comoara Ciufești*, determinantul este unul cu structură dezvoltată, cuprinzând și particularizarea toponimică a comorii.

B. Restrângând acum cercul observației strict asupra cuvântului *Comoara*, observăm faptul că apar atât structuri nederivate – *Comoara, Comori, Comorile*, cât și derivate: cu sufixul colectiv *-iștel/-iște* „loc unde se află o comoară” – *Comorâște(a), Comoriște(a), Comoriști, -ași*, desemnând un nume de grup – *Comorași, -icea*, cu sens diminutival – *Comoricea, -ovca* – *Comorovca* (nume personal, provenit de la sl. „komora - comoară”). În aceste ultime cazuri însă, afixarea are loc la nivelul limbii comune, fapt irelevant pentru analiza noastră, numele fiind transferate în toponimie fie din limba comună – primele, fie din antroponimie – ultimul. În ceea ce privește numărul, singularul (*Comoara, Comoriște(a), Comorâcea* etc.) și pluralul (*Comori, La Comori, Drumu Comorilor, La Vârf la Comori* etc.) sunt utilizate pentru a descrie cu fidelitate situația existentă pe teren. Atrag atenția aici două forme, una la singular – *Comoru* și alta la plural – *Comorele*. În primul caz, la baza toponimului se află cuvântul *comoară* care își schimbă însă genul, devenind neutru, sub influența genului obiectului denumit: *Dealu Comoru*. În cel de-al doilea, întâlnim apelativul *comor*²⁵, cu pluralul *comoruri* „comoară”. În DA apare și varianta *comoră*, probabil cu pluralul *comorele*²⁶.

²⁴ Determinatul este, în aceste circumstanțe, un termen geografic popular.

²⁵ Vezi și sl. *komora* (din care provine românescul *comoară*).

²⁶ DTRO, s.v. *Comorele*.

*

În câteva situații, *comoară* este substituit de către apelativul *bani*. Dacă în cazul celui dintâi plaja semantică este una mai cuprinzătoare, în dicționarele explicative termenul fiind glosat, în general, drept: grămadă de bani, de aur, obiecte de preț²⁷ (păstrate sub lacăt, ascunse în pământ etc.), *bani* are un sens restrâns, desemnând moneda de schimb. De aici, poate, și de la impactul pe care l-au avut cei doi termeni în conștiința mitică umană vin și diferențele de frecvență, toponimele în care apare ultimul termen²⁸ fiind extrem de puține:

Balta de Bani [s. Izvoru c. Crețeni-VL];

Cioaca cu Bani [c. Telești, s. Cetatea Vârf c. Câlnic-GJ];

Coasta de la Bani [s. Lânga c. Pielești-DJ];

Copaciu cu Bani [loc s. Mamu c. Lungești-VL];

Fagu cu Bani [s.c. Cislău-BZ];

Grindu cu Bani [grind, măgură s. Tunarii Vechi c. Poiana Mare, pădure s.c. Piscu Vechi, grind s. Popești c. Melinești-DJ];

Groapa cu Bani [s.c. Băbana-AG, s. Smadovicioara c. Secu, s.c. Șimnicu de Sus-DJ, s. Boca c. Samarinești-GJ, s. Groșșani c. Vulpeni-OT, s. Aluniș s. Târgu Gângulești c. Berbești, s.c. Livezi, s. Zmeură c. Stoienesti-VL];

Gropile cu Bani [s. Priseaca c. Cosești-AG];

Lacu cu Bani [s. Corbișori c. Corbi-AG];

Măgura cu Bani [s.c. Afumați, or. Calafat-DJ];

Muchia cu Bani [s.c. Cislău-BZ].

*

Numele de locuri care au la bază apelativul *comoară* suprapun două segmente de viață: unul reprezentat de realitatea istorică concretă – adusă la lumină de cei care, umblând după comori, descoperă „bogății tănuite, bune și acestea, dacă nu pentru săpători, ci pentru istorici”²⁹, altul de cea mitică și legendară³⁰, căci „fiecare ruină își are povestirea sa și fiecare povestire își are comoara ei, după care fuge gândul celor de azi”³¹.

În ceea ce ne privește, denumirile prezentate se încadrează în tiparele toponimiei românești; aceasta a împrumutat din limba comună apelativul *comoară*, pe care l-a utilizat în conformitate cu logica propriului său sistem, combinându-l (în denumirile compuse) ori transformându-i aspectul (prin utilizarea lui la singular sau la plural; în genitiv sau în acuzativ; articulat sau nearticulat) astfel încât să reflecte întocmai un aspect din existența unor comunități umane.

²⁷ Inclusiv vestigii arheologice.

²⁸ Și în ceea ce privește atestările, numele de locuri în care apare cuvântul *comoară* coboară adânc în istorie față de cele formate cu *bani*, „certificatul de naștere” al celor din urmă consemnând date târzii, după 1750. În schimb, în cazul lui *Comoară* există atestări de câteva sute de ani: 1551 – *Comoara*, sat lângă s.c. Morunglav (OT), 1571 – *Comoara*, pârâu s. Comănița (OT), 1575 – *Gruu Comorii*, loc s. Călinești (VL), 1593 – *Comoara*, loc s.c. Jugureni (PH), 1602 – *Comoriștea*, loc s. Erghevița (MH), 1609 – *Comoara*, măgură s. Secui (DJ), 1633 – *Comoara din Mlacă*, movilă s.c. Jugureni (PH), 1646 – *Măgura cu Comoara*, măgură c. Bistreț (DJ) etc. De remarcat faptul că satul aflat lângă comuna Morunglav este atestat documentar aproape concomitent cu apelativul *comoară* (cca 1550 – vezi <https://dexonline.ro/definitie/comoar%C4%83>).

²⁹ Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 327.

³⁰ Unele comori ar fi fost ascunse de către *Urieși* și *Jidovi*, ființe fabuloase care au populat pământul și ale căror oase mari s-au găsit îngropate. Apelativul *jidov* a stat, de altfel, „la baza numirii locurilor cu ruine socotite rămășițe ale așezărilor populate de *jidovi* (uriași)” (Vasile Ioniță, *op. cit.*, p. 80).

³¹ Tudor Pamfile, *op. cit.*, p. 335.

BIBLIOGRAPHY

1. Bolocan, Gheorghe, Șodolescu Silvestru, Elena, Burci, Iustina, Toma, Ion, *Dicționarul entopic al limbii române*, (DELR), Craiova, Editura Universitaria, 2009, vol. I (A–M).
2. *Dicționarul toponimic al României. Oltenia – DTRO* (coord. prof. univ. dr. Gh. Bolocan), vol. 1 (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.
3. *Dicționarul toponimic al României. Muntenia – DTRM* (coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu), București, Editura Academiei Române, vol. 1 (A-B), 2005 și urm.
4. Ioniță, Vasile, *Nume de locuri din Banat*, Timișoara, Editura Facla, 1982.
5. Iordan, Iorgu, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963.
6. Marian, Simion Fl., *Sărbătorile la români. Studiu etnografic*, vol. III, *Cincizecimea*, Academia Română, Institutul de arte grafice *Carol Göbl*, București, 1901.
7. Pamfile, Tudor, *Mitologie românească*, ediție îngrijită și prefațată de Iordan Datcu, București, Editura Grai și Suflet, 2000.
8. Ruști, Doina, *Manuscrisul fanariot*, Iași, Editura Polirom, 2015.

SURSE ON-LINE:

- <http://jurnalul.ro/editie-de-colectie/povestea-aurului/despre-blesteme-si-comori-ascunse-520119.html> – site accesat la data de 15.04.2018.
- <https://detch-metaldetectors.ro/articole/comorile-romaniei-inca-nedescoperite-legende-si-controverse-trecut-si-actualitate-aur-si-argint/> – site accesat la data de 15.04.2018.
- <http://hartacomorii.blogspot.ro/2010/09/blestemul-aurului-si-fascinatia.html> – site accesat la data de 18.04.2018
- <https://dexonline.ro/definitie/comoar%C4%83> – site accesat la data de 18.04.2018